

ARDEALUL

ECONOMIC • POLITIC • SOCIAL

ABONAMENTE:

Particulari . . . . . 1 an 6 luni
500 250
Autorități, bănci și întreprinderi in-
dustriale și comerciale 1000 500
Publicații cm.-patrat . . . . . Lei 5.

Director:
TRAIAN CHIRILĂ

Redacția și administrația
Str. Minerva No. 7.
CLUJ. TELEFON 444

Guvernul de mâine

— Aranjamentele financiare —

Ziarele din Capitală, chiar acele cari nu sunt puse direct în slujba unui partid politic, sunt pline de știri politice și de profesii cu privire la guvernarea de mâine. Sursele de informație sunt inepuizabile. Combinațiile nu se mai isprăvesc. Fantazia reporterilor e nesecată.

Adevărul e, că opinia noastră publică nu știe ce să creadă și nu știe ce să aleagă din avalanșa de zvonuri și de pronosticuri revărsată asupra sa. Vom avea, dnpă inevitabila retragere al regimului actual, un guvern de colaborare naționalo-țărănist? Vom avea un nou ministru prezidat de dl general Averescu? Sau tot dl I. Brătianu va fi lăsat să facă viitoarele alegeri?

Hotărârea e în mâinile Suveranului și nimeni n'are dreptul să spună că cunoaște de pe acum această hotărâre.

Dar, poate tocmai de aceea concurența între partide e atât de înviersunată și nu numai fiecare șef de grupare politică afirmă în cercul său de partizani, că va lua parte la guvernarea de mâine, dar cei mai mulți dintre ei sunt sinceri convinși de acest lucru. Nu vom cădea, prin urmare, în greșeala aceluia cari se grăbesc să afirme lucruri cari vor trebui să se îndeplinească de-acum încolo. O altă observație avem de făcut. Iată anume care.

E o neplăcută realitate, că România trece astăzi printr'o serioasă criză economică. Să ne consolăm cu gândul, că nu e singura țară din Europa, care se găsește în această situație. Deosibirea e următoarea. În vreme ce în, alte țări, — de pildă în Franța, — grija întreagă a guvernelor și am putea zice chiar soarta lor, e legată de rezolvarea problemei financiare, la noi această problemă esențială pentru consolidarea vieții noastre de stat nu face obiectul niciunei preocupări de acest soi.

Se pun în discuție tot felul de angajamente în lupta aprigă pentru cucerirea puterii. Se vorbește despre democrație, despre sufragiul universal, despre avantaje personale pe seama alegătorilor, dar n'am văzut până acum pe niciunul din partidele politice de la noi clarificându-și în mod public programul lor de guvernământ în ceea ce privește asamănarea chestiunii financiare. Sunt o seama de remedii asupra cărora ar fi fost de dorit să ni se dea lămuriri din toate părțile. Ce se va face; de pildă, cu chestiunea capitalului străin? Niciun partid politic nu și-a lămurit punctul său de vedere. Ce se va face cu sistemul impoziție-

lor? Ce se va face cu regimul exportului? Și așa mai departe. Gândul tuturor se îndreaptă spre diferite neînțelegeri personale, din toate părțile se anunță competitori pentru ministere, făgăduielile curg prin diferite întruniri publice, dar despre problema financiară nu se aude nimic.

Desigur, o desbatere în jurul acestei probleme prezintă și laturi neplăcute. E mai ușor de ținut un discurs electoral, cu frumoasă fraze sforăitoare, și ca să fim drepti, e și mai ușor de ascultat. Ne lipsește educația politică a mulțimei, pentru ca să se poată lămuri în plină adunare publică un program politic de realități nu de vorbe. Vom fi siliți să mai așteptăm multă vreme până să ajungem acolo.

Să așteptăm. Dar până atunci să ni se permită, din colțul nostru de observatori obiectivi ai evenimentelor, să regretăm că faptele nu se petrec altfel și că oamenii noștri politici, cari pretind să conducă destinele acestei țări, nu-și destăinuiesc intențiile lor față de întrebarea cea mai chinătoare a zilei de față. Poporul se plânge și suferă. Augurii tac, sau vorbesc despre altceva.

Și iată cum, din punct de vedere al concepției sale economice, guvernarea de mâine se înfățișează ca un mare și tulburător semn de întrebare.

Se zice . . .

Se zice, că din noul buget al României pe anul 1926 s'a suprimat, în fine, postul de președinte în partibus al inexistentei Comisiune de unificare din Cluj ocupat până acum de d. Teodor Mihaly.

Nouă nu ne vine să credem. Cum o să se poată face unificarea mult așteptată fără celebra comisiune, (despre rostul căreia nu știe nimeni nimic și mai ales . . . fără președinte ?

Se zice, că guvernul ar dori să facă, în scurtă vreme, alegeri comunale la Cluj. Proiectul nu se poate însă realiza, din lipsă . . . de candidați.

Se vor publica deci, în curând, anunțuri prin ziare, Cine vrea să fie primar la Cluj? Amatorii se vor prezenta dlui dr. Octavian Utalea . . .

Se zice, că toate băncile din Cluj au hotărât să acorde împrumuturi . . . oricui se va osteni să ceară, socotind o dobândă de 1 1/2 la % pe an. Aceasta din pricina enormei abundențe de numerar de pe piața.

(Cine-o mai crede și p'asta, să se prezinte la ghișeu ! . . .) **Eu.**

Criza de numerar

O situație de neînțeles

Vorbind despre criza acută de numerar, care stâneneste atât de mult viața noastră economică, neam arătat în dese rânduri surprinderea, că Banca Națională, cași celelalte instituturi privilegiate de credit dela noi, se mulțumesc să constate acest fenomen dar nu întreprind nimic pentru a veni în ajutorul pieței.

Nu numai că n'avem de înregistrat un asemenea ajutor, dar Banca Națională de pildă, în loc de a lărgi creditele acordate particularilor și de a mări circulația neîndestulătoare a biletelor de bancă, ia dispoziții tocmai potrivnice restrângând cu 10 la sută toate conturile curente și scoțând din circulație o cantitate însemnată de monedă. Astfel, după cum suntem informați într'o singură săptămână s'a retras de pe piață peste 100 milioane lei. În privința efectelor scontate de Banca Națională, acelaș lucru. În aceeaș săptămână avem de înregistrat o scădere de 50 milioane lei.

Svonurile de pe piața financiară relative la o restrângere a scontului de către Banca Națională, pe care le-am înregistrat la timp, primesc în chipul acesta o dureroasă confirmare, producând acel sentiment neplăcut care e propriu tuturor profesiilor rele îndeplinite.

Faptul ni se pare nouă, cu toate acestea, de neînțeles.

Situația de astăzi a activității noastre economice nu îngăduia o restrângere a creditelor, într'o epocă de criză evidentă pentru toată lumea, ci dimpotrivă. Nici circulația hotărât insuficientă a biletelor de bancă n'are pentru ce să fie oprită, când se resimte de pretutindeni necesitatea imperioasă de a fi sporită; nici distribuția creditelor acordate diferitelor întreprinderi de industrie și comerț, nu se cade să fie scărișată, când criza de numerar provoacă o lăcomă speculă, cu dobânzi uzurare, a rarului capital disponibil.

Cine nu știe, că sunt negustori și industriași, cari se văd constrânși să plătească interese de 50-60 sută pe an. Cum își inchipuie cineva, că suportând o asemenea camătă, aceștia mai sunt în stare să asigure întreprinderilor lor o rentabilitate convenabilă? Și consecința situației în care ne găsim e pe cât de firească, pe atât de tristă. O serie întreagă de falimente se anunță.

Deci, datorita Băncii Naționale ar fi să fină seama de greutățile prin care trecem, nu să le sublinieze și

mai mult. Unde să cerem sprijin? La capitalul străin?

Poate că într'acolo ne vom îndrepta, în cele din urmă. Dar nu va fi un punct de oțoare pentru politica „prin noi înși-ne”. „Prin noi înși-ne” e o formulă care cere și sacrificii.

Premiile ziarelor

— S'a ordonat desființarea lor —

Ministerul de Interne, în urma intervenției celui de Finanțe și pe temelul legii loterilor, a interzis ziarelor să ofere pe viitor premii cititorilor și abonaților: case, mobilier, etc.

S'a acordat un ultim termen până la 1 Decembrie pentru a se lichida premiile în curs dela această dată fiind oprită publicarea cupoanelor.

Contravenenții vor fi dați judecării și urmăriți conform legilor în vigoare.

Prin urmare, marile cotidiane din București, în special „Unversul” și „Dimineața”, cari ofereau premii însemnate cititorilor lor, vor trebui să renunțe la acest mijloc ingenios de răspândire, rămânând să atragă publicul prin alte avantaje mai puțin amăgitoare.

Iar cititorii vor fi nevoiți să caute alte metode pentru a ajunge proprietarii de case.

Prețurile lânii se urcă

Pe piața din Londra, cea mai mare piața internațională de lână, prețurile lânii sunt în continuă urcare, fapt care influențează și prețurile stofelor. În ultimul timp prețurile s'au urcat cu 10 la sută. Cauza principală a acestei urcări este războiul din Maroc care a făcut ca beligeranții să cumpere mari cantități de lână pentru aprovizionarea armatelor. Față cu aceste urcări prețurile bumbacului scad, ceace a produs mare consternație atât printre producători cât și printre fabricanții de bumbac, cari au contractat mari cantități pe cari acum nu le pot vinde decât cu pierdere. Influența acestei scăderi se resimte și pe piața noastră unde engrosiștii nu-și pot vinde mărfurile și sunt nevoiți a aștepta. Se speră că pe piața noastră situația va fi cea din anul trecut.

Noua organizare a C.F.R.

Cum se va acoperi deficitul de 2 miliarde

Incepând dela 1 Ianuarie viitor căile noastre ferate vor funcționa potrivit noului său statut de organizare. Publicul nu e tocmai bine lămurit în ce constă această nouă organizare. Auzind despre autonomia acordată administrației C. F. R., mulți sunt îndemnați să creadă că aceasta înseamnă o conducere și o gospodărie cu totul independentă de aceea a Ministerului Comunicațiilor, de care depindea până acum.

Cine crede astfel să înșală. Căile ferate nu se vor bucura decât de o autonomie bugetară. Guvernul își rezervă întreg dreptul său de control. Aceasta înseamnă, că dela anul viitor înainte, căile ferate vor trebui să și acopere toate nevoile sale din veniturile pe care le dau transporturile pe rețelele sale, fără ca aceste venituri să mai intre, ca până acum, în casa Tezaurului public.

Sarcina pe care și-au luat-o căile noastre ferate nu e ușoară. Bugetul lor actual, pe 1925, se va încheia după toate probabilitățile, cu un deficit de 2 miliarde. Acest deficit urmează să fie înlăturat la anul viitor, și afară de aceasta va fi nevoie de alte sume, foarte importante, pentru repararea, înlocuirea și sporirea actualului material reluat.

De unde se vor lua aceste sume de bani?

Consiliul de administrație al C. F. R., intrând în atribuțiile sale de conducere hotărâse într-una din ședințele trecute să recurgă la mijlocul cel mai simplu, scumpind din nou tariful transporturilor la trenurile de marfă ca și, la cele de călători. Am anunțat și noi această decizie. Dar d. Vintilă Brătianu,

incunoștințat de intențiile consiliului de administrație al C. F. R. s'a opus la majorarea tarifului și când d. Vintilă Brătianu se opune, rezultatul se cam știe dinainte.

Prin urmare, transportul pe căile ferate nu se va scumpi. În schimb se va face o nouă clasificare a mărfurilor la transport. Tarifele vor fi revizuite, și, printr-o îndemnatică repartizare a taxelor se va ajunge, indirect, cam la același rezultat, mărindu-se veniurile căilor ferate. Se vor face apoi, negreșit, o serie întreagă de economii, începându-se cu suprimarea numeroaselor permisiuni de călătorie gratuită, cu care se făceau până acum un nemăpomenit abuz.

În-fărăși, gospodăria cea nouă a căilor ferate nu va mai reuși să ducă la bun sfârșit însărcinarea ce și-a luat, dac nu va avea norocul să obțină un împrumut important fie și pe o piață financiară străină, cu ajutorul căreia să de-a-vârșă opera de refacere a căilor ferate. Împrumutul nu trebuie să sperie pe nimeni. Bani investiti cu pricepere în construcții de linii noi și în achiziții de locomotive și vagoane nu sunt bani pierduți. Ei reprezintă posibilitatea unui spor real de venituri prin activarea crescândă a transporturilor, care e singura formulă salvatoare în momentul de față.

Pentru aceasta se cere însă pricepere, cinste și curaj. Numai una, sau chiar numai două din aceste calități nu sunt de-ajuns. Competența se cere să fi dublată de onestitate, și să îndrăznească! Restul vine dela sine.

A. R.

Dela „Asociațiunea” din Sibiu

— Diferite stiri —

Pentru ziua de 1 Decembrie „Asociațiunea” va trimite conferențieri în diferite orașe ale Ardealului, ca să amintească publicului însemnătatea zilei memorabile. Se tipărește o broșura în 10.000 de ex., cu un conținut potrivit, menită să străbată în toate satele noastre.

După închiderea expoziției artistice, de studiu a dlui J. D. Ștefănescu (2 Noembrie) și a expoziției de lucru de mână a dlui Dumitru Comșa (8 Noembrie) muzeul „Asociațiunii” va adăposti o expoziție de lucruri, care se vor vinde în folosul societății „Principele Mircea” filiala Sibiu.

În 8 Noembrie s'a început în Sibiu seria de conferințe de iarnă, aranjată de „Astra” în legătură cu „Asociația profesorilor secundari români”. Ca prim orator a fost dl. Inspector școlar Nicolae Orghidan (Brașov), care a vorbit unei săi pline despre „Trecătoarea dela Turnu Roșu” din punct de vedere istoric, geologic și geografic. Interesanta conferință a fost întovărășită de numeroase dispoziții. Dl. vicepreș. Dr. Gh. Prada a mulțumit oratorului. Ca oratori vor urma în săptămânile viitoare dñii: Jud. Ilie Lungulescu, prof. la academ. teol. dr. Gh. Cristescu, prof. univ. Mihail Dragomirescu, prof. univ. D. Gusti. În 15 Noembrie se va sfârși toața de pe

„Movila lui Mihai” în Șelimbăr, lângă Sibiu.

A apărut calendarul „Astrei” pe a. 1929 cu un bogat conținut educativ. Colaboratori dñii J. A. Bassarabescu, Dr. J. Lupaș, J. Pop-Regteganul, T. V. Păcățianu, Gavr. Todica, Petrea Dascălul, Dr. Al. Borza, Dr. Gh. Preda, A. Kudrnac, dna Aurelia Pop, dl. J. Zamfirescu, Horia Petra-Petrescu etc. cu traduceri din Tolstoi, Sienkiewicz, Nichelet, etc. cu multe ilustrațiuni, Schițele, poeziile populare, chiuiturile, poveștile, glume etc. Conribue ca acest calendar să fie o carte prețioasă în casele țăranilor noștri, cu nutremânt sufletesc pentru știrile de iarnă. Calendarul se poate cumpăra cu 12 Lei dela „Astra” (Sibiu, str. Șaguna 6.)

Secția istorică a „Astrei” plănuieste tipărirea unei serii de broșuri istorice, pentru popor. Dl. prof. univ. Silviu Dragomir pregătește o lucrare despre „Constantin Roman” dl. prof. C. Marinescu despre „Cuza.”

PLAPOME, saltele, șifonuri, albituri pentru dame și domni mai ieftine numai la **Magazinul Hajnal** să pot procura. Cluj, Calea Reg. Ferdinand No. 1.

Expoziția pictorului Ion Isac

În prima jumătate a lunii aceasteia, Clujul a avut ocaziunea să cunoască arta unui pictor călător, azi binecunoscut și în Salonul oficial al Bucureștilor. După câțiva ani de cenoșcărie d. Ioan Isac are curajul să expună la expoziția picturală din toamna anului 1923 la Timișoara, o serie bogată de tablouri. Cine a trecut prin sălile palatului lui Huniade din Timișoara cu aceasta ocaziune a fost atins de căldura acestor peisagii cari păreau a emana mirosul și frăgezimea fânului de vară, a ierbii, cașilor și cireșilor de primăvară, susurul frunzelor îngălbenite și mânate de vânturi tomatice pelă-gă gardurile hârbutite ale Ciclovei, Ocnei de Fier și pe lângă maturile Begheului etc. Pătrunderea naturii, concentrarea unor momente psihice în câteva motive și armonizarea lor în culorile cele mai potrivite dă picturii dlui Isac puterea de emotivitate nemijlocită și a coeziunii și unității armonice atât în fond cât și în formă. Dl Isac este un pictor psiholog. Tablourile sale reflectează o rază din sufletul lui, care pătrunde și în sufletul privitorului. De aici se explică căldura nemijlocită care emană din pânzele lui. Culorile sunt astfel combinate ca această rază să nu slăbească în drumul său, ci să fie ajutată de altele similare. Astfel se explică armonia culorilor lui.

Să privim câteva tablouri și să ne convingem despre acest fapt! O vedere din Zăguzeni, Banat! Perspectiva e largă și adâncă, aierul e proaspăt, culorile sunt variate, munții ondulează în alte culori și toași în această multiplicitate de culori este o înrudire, care revarsă ca un văl peste întregul tablou unitatea reușând contrastele și disacordurile culorilor. Al doilea tablou reprezintă o scenă de lângă Ora-de-Mare. Lângă doi plopi e un cort de țigani. Un purdeluș mai mult gol decât îmbrăcat aduce niște surcele ca să le pună pe focul care arde; altul mai bătrân e lângă foc și focul se unește cu razele roșiatice ale soarelui care apune și se reflectează asupra cortului zdrențuros și asupra celor doi plopi de lângă cort producând un splendid joc de culori și dând tonalitatea fundamentală roșiatică a tabloului. Tabloul trăește în naturalitatea sa, l-am văzut și mi-l reamintim. Nici o artă nu e condiționată așa de puternic de invocarea imaginilor reale de natură similară cu subiectele ei, ca sculptura și pictura. Prin culorile lor ne farmecă tablourile, cari ne înfățișază „Drumul spre calvaria din Ora-Mare”, „Ogașul Mare cu fânășele sale”, „Munții Reșiței cu flora lor bogată” și „Le-lița cu capra sa” Perspectivă impozantă cu „Gorunii” și „Parcul Eminescu” din Timișoara. Iar tablourile de iarnă au o frăgezime izbitoare: avem impresia că zăpada scapără; par'că s'ar desprinde fulgi de pe pânză și ar scânteia. Iar cele mai frumoase tablouri și din punct de vedere tehnic cele mai valoroase sunt tablourile cu reflexurile apei cum sunt cele de lângă Criș cu Calvaria, „O salcie lângă Regata din Timișoara” și cel mai bun tablou al dlui Isac este „Balta din Izvin”, din care fineța face un mic giuvaer. Dl Isac dă dovadă și de data aceasta de un

progres, ce se constată la dânsul din expoziție. Tabloul care reprezintă o stradă din Cluj, lucrat cu cuțitul de șpaletă în stil cu totul modern, demonstrează că artistului nu e necunoscută nici tehnica mai nouă a picturii pe lângă toate că situația materială nu-i permite să frecventeze vre-o școală din străinătate, de unde ar putea profita și dânsul și neamul nostru.

Nicolae Jucu
profesor.

Noua emisiune a Băncii Naționale

199.000 acțiuni în valoare de 54.500.000 lei

Prin legea votată în sesiunea trecută a Parlamentului, Banca Națională a fost autorizată să și sporească capitalul dela 12 milioane lei. Cât se află vărsat astăzi, la 100 milioane lei. Capitalul e împărțit în 200 mii acțiuni seri statului.

Celelalte se vor acoperi în chipul următor.

24 mii acțiuni se găesc în mâinile vechi lor acționari. Aceștia vor putea subscrie, prin dreptul de opțiune ce li s'a confirit, restul de 36 mii acțiuni, atribuindu-li-se pentru fiecare 2 acțiuni vechi 3 acțiuni noi, până la completarea sumei de 30 milioane. Acționarii vechi, cari vor să și exercite acest drept de opțiune sunt obligați să se adreseze administrației centrale a Băncii Naționale sau sucursalelor și agențiilor sale, până la 15 Noembrie 1925 o declarație în scris arătând numărul acțiunilor ce posedă și numărul acțiunilor noi ce voiesc a subscrie.

Pentru celelalte acțiuni noi, în număr de 73.000 acțiuni, în următoarele condițiuni.

1. Subscrierilor să fie cetățean Român sau societate românească.

2. Să depună de fiecare acțiune subscrișă câte 5500 lei în trei rate și anume: 2000 lei la subscriere 1500 lei până la 15 Noembrie 1926.

Subscrierile se vor primi la administrația centrală a băncii Naționale, la sucursalele acesteia, și acolo unde Banca Națională nu are sedii, la administrațiile financiare. Subscrierile se mai primesc numai până astăzi.

Aviz.

Se aduce la cunoștință Onor. Consumatori și întregii populație a orașului Cluj, că cauza intreruperi de curent din ziua de 8 XI ora 2-15 p. m. a fost aruncarea unor crengi de arbori pe linia de înaltă tensiune Cluj Someșul rece, de către indivizi rău făcători cari au fost dovediți și deferiți Parchetului Tribunalului Cluj.

Directorul Uzinelor
Inginer Roată s.s.

Loteria Presei se va trage la 16 Dec. a. c.

Procesul „Băncii Agrare” din Cluj

O veche neînțelegere. — Proiectul de lege al Consiliului Dirigent. — Banca Agrară și operațiile de expropriere. — Dedesubturi politice. — Punctul de vedere al guvernului liberal.

Măine. Luni, se va înfațișa înaintea Tribunalului de aci un mare proces de daune, cu dedesubturi politice cunoscute, intentat împotriva statului de către Banca Agrară din Cluj.

Să reamintim puțin împrejurările cari au dat naștere acestui proces. În anul 1919, în timpul sesiunii de vară a Marelui Sfat dela Sibiu, Consiliul Dirigent a făcut să se voteze un proiect de reformă agrară pentru Ardeal, alcătuit de resortul de Agricultură de pe vremuri, condus de d. V. Bontescu. În acest proiect, care n'a ajuns să fie pus în aplicare din pricina împrejurărilor politice ulterioare, se prevedea înființarea unei Bănci Agrare, privilegiată de stat, care să ia asupra ei executarea lucrărilor financiare legate de cele două operațiuni ale reformei: exproprierea și improprietărea. Păta pământului intrat în stăpânirea celor improprietăriți și despăgubirile acordate celor expropriați numai să se efectueze prin Banca Agrară. Evident, că i-se dădeau acesteia o serie de avantaje, punându-i-se la dispoziție un fond de 25 milioane, fără interese, și acordându-i-se un comision pentru toate operațiile săvârșite.

Bancă agrară a și luat ființă în acelaș an, cu sediul la Cluj, având un capital de 50 milioane, din care statul a subscris jumătate.

Privilegiile sunt întărite de guvernul Averescu

Între timp, veni la cârmă guvernul prezidat de d. general Averescu și consiliul dirigent a fost desființat. În discuția Parlamentului, la București, a fost adus un alt proiect de reformă agrară, prezentat de ministrul de Agricultură de atunci, d. C. Garoflid. Raportor al legii pentru Ardeal a fost ales d. Ion Jacob, fost deputat de Bihor, care a propus menținerea privilegiilor Băncii Agrare, urmând ca guvernul să numească un comisar al său pe lângă Banca Agrară și să delege cinci membri în consiliul de administrație. Lucrările financiare în legătură cu executarea reformei agrare rămăneau mai departe pe seama Băncii Agrare.

Această dispoziție a făcut obiectul unor articole speciale din reforma agrară, care a fost votată astfel de ambele Corpuri legiuitoare. Guvernul averescan a numit în postul de comisar al guvernului pe d. C. Bucșan, iar în consiliul de administrație pe dnii Teodor Mihály, Oct. Prie Avram Imbroane, Ion Jacob, și alții.

Aranjamentul cu Banca Agrară, a fost întărit astfel prin lege și urma Banca Agrară să devină instrumentul prin care să se rezolve latura financiară a reformei agrare.

O noua întorsătură a situației

Banca Agrară nu începuse încă nicio lucrare în legătură cu reforma agrară când ajunse la putere partidul liberal. Deși guvernul prezidat de I. Brătianu a început realizarea reformei agrare în Ardeal pe temeiul legii votate de parlamentul precedent, n'a mai avut să recunoască dispozițiile privitoare la aranjamentul cu Banca Agrară, pe cari le-a modificat.

Printr'o decizie a dlui Al. Constantinescu, actualul ministru al Domeniilor, s'a schimbat toată fața lucrurilor și Băncii Agrare i s'a tăgăduit orice drept și orice privilegiu cu privire la reforma agrară.

Nu mai încapă nicio îndoială, astăzi, că această hotărâre a guvernului liberal era dictată și de interese politice, Banca Agrară fiind atunci condusă de fruntași ai partidului național. De pildă, directorul ei general era tocmai d. V. Bontescu, fostul șef de resort dela 1919. Liberalii vedeau în Banca Agrară o citadelă a partidului național, pe care averescanii voiseră s'o cucerească, dar pe care d. Al. Constantinescu urmărea s'o distrugă.

Banca Agrară reacționează

Banca Agrară, prin conducătorii ei de atunci, a încercat să lupte. A ales, la început, tot calea politică. Mijloacele întrebuintate, — între cari și editarea ziarului „Voința” — n'au dus ia niciun rezultat. Guvernul liberal nu și-a schimbat intențiile sale față de Banca Agrară, deci nu a modificat nici hotărârea.

Procesul

Banca Agrară s'a hotărât atunci să dea în judecată statul, cerând despăgubiri pentru paguba ce i s'a adus prin înlăturarea dispozițiilor înscrise în legea agrară în favoarea sa. Au urmat, la un moment dat, unele tratative de înțelegere, dar ele au fost repede întrerupte, întru cât cele două părți nu s'au putut înțelege.

Acum urmează să hotărească justiția în acest diferend foarte important, care, după toate probabilitățile nu se va aranja ușor. Banca Agrară pretinde o despăgubire de 95 milioane, ca o reparare a actului abuziv al guvernului liberal, care s'a crezut îndreptățit să legifereze anularea convenției pe care banca o încheiase cu guvernul precedent.

Discuțiile vor fi lungi și probabil, că Tribunalul din Cluj nu se va putea pro unța, deoarece acțiunea de daune decurge dintr'un act de guvernământ, conflict de legi, care va ajunge, cu siguranță înaintea Curții de Casație din București. Acesteia îi va fi dat să decidă, în ultima instanță, dacă s'a respectat sau nu prevederile Constituției, atunci când dispozițiile legii agrare din 1921 au fost modificate, în defavoarea Băncii Agrare, cu un an mai târziu, de guvernul următor.

O situație incurcată

Situația e destul de incurcată, deoarece Banca Agrară, în cazul când va pierde acest proces, va trebui la rândul ei să restituie statului cele 25 milioane pe care le deține astăzi pe baza convenției încheiate cu guvernul averescan. E lesne de înțeles, că această restituire ar crea Băncii Agrare serioase dificultăți, intrucât, în împrejurările de acum, având în vedere suma, n'ar putea-o face decât cu sforțări enorme.

În acelaș timp, latura politică a procesului ne va produce, desigur, unele surprize, căci se va aduce în discuție atât situația Băncii Naționale cât și aceea a aranjamentelor făcute de ministrul Industriei cu diverse societăți comercializate. Procesul e interesant. Așteptăm desfășurarea lui.

I. NESTOR

Știri politice

D. Iuliu Maniu la Rege

Duminica trecută, d. Iuliu Maniu unul din președintii partidului național, a fost primit de M. S. Regele într'o audiență, care a durat două ore. D. Iuliu Maniu a făcut Suveranului o lungă expunere a situației politice. În cercurile politice favorabile opoziției-unite se dă o mare însemnătate acestei audiențe, punând-o în legătură cu formarea unui viitor guvern de colaborare.

Tratatul național-tărăniște

În privința tratatelor național-tărăniște nu avem de înregistrat niciun fapt, sau mai bine zis nici-o hotărâre nouă. Cu prilejul unei întruniri publice, care s'a ținut la Galați, d. N. Jorga a făcut următoarea declarație, care a produs o deosebită impresie; — „Din acest loc, și azi, fiind sigur că exprim și părerea prietenului meu nedespărțit d. Iuliu Maniu, și acela care a fost și este la dreapta silințelor mele, d. C. Argetoianu, ofer partidului țărănesc, ca lăsând la o parte deziderate cari s'ar putea îndeplini numai peste multe zeci de ani, pe baza unui program practic să dăm țării un regim de învoire și înviere.”

Nu știm ce primire va avea această nouă ofertă în tabăra partidului țărănesc. După cât se pare, și partidul țărănesc e gata să cadă de acord asupra unui program practic de guvernare, dar nu se poate hotări să ceară anumite garanții, asupra cărora nu s'a ajuns până azi la un acord.

Intruniri antisemite

În cursul săptămânei acesteia d. A. C. Cuza, președintele „Ligei naționale creștine” a făcut un turneu politic prin Ardeal ținând mai multe adunări populare în județul Bistrița și în câteva localități de pe valea Someșului. Însoțitorii dlui A. C. Cuza au fost dnii I. Cătuneanu, Valer Roman, Valer Pop, T. Mălai, I. Istrate și alții. Vorbind de programul antisemit, d. A. C. Cuza a anunțat, că atunci când antisemiții vor fi la putere vor expropria pădurile și locuințele urbane, care se găsesc în mâinile evreilor.

Nu s'a petrecut niciun incident. La 20 Noembrie, d. A. Cuza e așteptat la Cluj.

Un discurs cu tâlc

Cu prilejul barchetului dat la Palat în onoarea ofițerilor decorați în război cu ordinul „Mihai Viteazul,” d. general Averescu a rostit un scurt toast căruia i s'a atribuit un sens politic precis.

D. general Averescu a vorbit, se înțelege ca cel mai vechi dintre ofițerii decorați cu „Mihai Viteazul,” dar cei cari vor să vadă, în cuvintele pe care le-a rostit, și un alt înțeles, nu uită că d-sa este unul din pretendenții guvernării de mâine. Șeful partidului poporului, ridicând paharul în sănătatea Suveranului a amintit că „opera de consolidare a țării” nu se poate desvârși decât „la odăpostul unei păci sigure” și a amintit că „cea dintâi garanție a păcii și a ordinii” rămâne armata. Cercurile averescane nu atribuie acestor cuvinte un înțeles deosebit, dincolo de regulile constituționale.

Adversarii politici ai dlui general Averescu vor să înlăcească această declarație în sensul că partidul poporului ar urmări o guvernare — de dictatură militară.

PĂLĂRII și decorații de pălării pentru dame, mai ieftine au sosit la **Magazinul Hajnal** Cluj, Cal. Reg. Ferd. 1. Modele pariziene.

„CRISTAL”

Spălătorie și văpsitorie chimică
Vopsește și curăță orice rufărie!
Efectuează comenzi și prin poștă!

CLUJ

Telefon No. 500.

Piața internațională

— Situația pe piața lemnului —

În revista germană de specialitate „Holzmarkt”, care apare la Viena, găsim câteva date foarte interesante privitoare la situația pieței internaționale a lemnului. În general, s'ar părea că în diferitele larguri de lemne se observă o stagnare simțitoare.

Germania continuă să atragă cel mai viu interes și se poate spune că situația pieței s'a înrăutățit în mod vizibil.

Cu toate că cererea de lemn e mare, lipsa catastrofală de numerar împiedecă tranzacțiunile. Cumpărăturile se fac contra acceptabile după 3 luni, dar rare ori plătite și aproape în totdeauna prelungite și achitate, în cele mai multe cazuri în rate mici.

Politica financiară a băncii Reichului periclitează existența marilor industrii de lemn prin suprimarea creditelor. Preferențele exagerate la lemn totund restrâng producția și aprovizionarea ferestrelor.

Numeroasele falimente arată, în mod limpede, cât de grea e situația pieței germane.

Cât privește statele din nord, ele vor încheia anul în mod favorabil. Situațiunea s'a ameliorat în Suedia și în Finlanda și producția a putut fi — în afară de mici excepțiuni — plasată. Trebuie, însă, să spunem, că bilanțul financiar al anului înregistrează mari pierderi, iată de ce, când spunem că situația s'a ameliorat înțelegem numai că viitoarea campanie, ce se va deschide în primăvară, va fi mai bună.

Colaborarea între Suedia, Finlanda și Republica Sovietică nu s'a făcut; producția rusă rămâne izolată, de aceea producătorii suedo-filandezii s'au și separat complet de ruși.

În ceea ce privește producția rusă, se constată din cifrele de exportățiune publicate în diferitele jurnale, sunt multe exagerate.

Exportățiunile anului viitor vor fi mai mici decât cele din anul trecut, de oarece, nevoile pieței interne vor fi mai mari și mai urgente în timp ce producția nu va putea fi cu mult augmentată.

Piața polonă a rămas calmă, falimentele se înmulțesc zi cu zi și întreprinderile lucrează tot mai puțin. Se încearcă a se pune capăt conflictului vamal, și Germania a făcut oarecari concesțiuni, până acum guvernul încă n'a răspuns memoriului industriașilor polonezi și se pare, că, politica e mai tare decât interesele economice.

Ultima săptămână înregistrează o înviorare a exportului de lemn polonez în Cehoslovacia, unde numeroase afaceri au fost încheiate. E greu de știut dacă aceste lemne sunt destinate a fi exportate în Germania, cu toate că această presupunere pare să fie destul de probabilă. Dela începutul conflictului vamal, ferestrele au scăzut cu 20 la sută și la actualele prețuri e greu de presupus o rentabilitate a ferestrelor. Situația pieței poloneze e foarte nesigură și considerată cu mult scepticism.

Piața cehoslovacă nu prezintă nimic remarcabil, afară de scăderea exportățiunilor în Ungaria. Se fac sforțări mari pentru a se câștiga debușuri și în afară de Germania.

Piața austriacă își concentrează toată activitatea în Italia, tranzacțiile cu Germania fiind împiedicate de dificultățile financiare ale Reichului, Piața internă a rămas slabă. În ceea ce privește pe România și Jugoslavia situația a rămas neschimbată.

Datoriile antebelice ale României și Ungariei

Calea arbitrajului nu e cea mai simplă

Încă din anii trecuți s'au început oarecari tratative pentru lichidarea datoriilor particulare de dinainte de război, ale cetățenilor români și maghiari, contractate în țara vecină.

Acum un an jumătate, în Aprilie 1924, s'a ajuns la o înțelegere precisă prin încheierea unei convențiuni, care predă rezolvarea tuturor litigiilor de acest fel unui tribunal de arbitrii, compus dintr'un reprezentant al României și altul al Ungariei.

Din partea României a fost delegat d. Camil Negrea, profesor la Universitatea din Cluj, iar din partea Ungariei d. Arker.

Acest tribunal trebuia să judece chestiunile deduse în fața lui, astfel ca toate părțile i teresate să fie pe deplin satisfăcute. Până acum însă nu s'a făcut aproape nimic în această direcție, în afară de declararea creanțelor. D. Camil Negrea se va prezenta ministrului de Finanțe pentru a primi instrucțiuni cu privire la accelerarea lucrărilor.

Se crede că lucrările preliminare vor începe la sfârșitul acestei luni iar tribunalul va începe să funcționeze după toate probabilitățile în a doua jumătate a lunii Decembrie. În ceea ce privește locul se afirmă că s'a fixat Clujul și Budapesta.

D. Tancred Constantinescu a avut o întrevedere cu d. Filip Weiss, directorul băncii comerciale din Budapesta. Cercurile autorizate cred a ști că obiectul acestei întrevederi a fost tot chestiunea aranjării datoriilor și creanțelor menționate mai sus.

În orice caz acei cari cunosc bine aceste chestiune nu se sfiesc a sconta încă de pe acum un eșec al tribunalului arbitral. Obstacolele sunt de natură variată și se afirmă cu certitudine că în urma acestui eșec, se va căuta rezolvarea litigiilor printr'o clauză accesorie a convențiunei încheiate în 1916. Este vorba de aceea clauză care stipulează crearea unui stat neinteresat.

Cei mai ieftini și mai buni Ciorapi și tricotate să pot căpăta la Magazinul Hajnal Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 1.

Banca Națională

D. N. Basilescu, profesor de economie politică la Universitatea din București publică în „Argus” un articol foarte interesant despre rolul Băncii Naționale în economia națională. Autorul examinează cu un remarcabil simț al realităților cauzele actualei crize de credit:

„Statul absoarbe mai mult de jumătate din emisiunea Băncii Naționale, iar restul nu reprezintă — în valoare aur — nici jumătate din valoarea creditului acordat de bancă pieței României mici înainte de război. Iată dar cauza crizei în care se sbate această piață, — adică economia noastră națională: ea este o criză de credit. Această criză a fost exasperată prin alipirea noilor provincii; intensiv active — dispunând de industrii numeroase, — acestea au chiar mai multă nevoie de credit decât vechiul Regat: ele erau altă dată alimentate de marile bănci din Budapesta, Viena chiar Berlin, Paris, Londra, care prin filialele băncilor lor devărsau un capital formidabil asupra acestor provincii — azi ele sunt asemnate a trăi din fărâmițurile ce cad de la sgârcita masă a Băncii Naționale a României Mari.”

Abonați
„ARDEALUL”

Galoși și șoșonii
„WIMPASSING”
sunt cei mai buni.

Întreprinderea de instalațiuni electrice a orașului
Cluj

atașată Uzinelor electrice Cluj,
Calea Regele Ferdinand No. 30.

EXECUTĂ:

Instalațiuni electrice de înaltă și joasă tensiune pentru iluminat și forță motrică, montări de tofelul de motoare, transformatoare și aparate electrice rebobinaj și reparațiuni în mod radical. — Stațiune specială: de verificat contoare electrice cari se și repara și instalează din nou.

Depozit de lămpi electrice, material de instalațiuni, piese de schimb etc.

Planuri, Proecte, oferte și devize efectuate de specialiști, la cerere.

BORVIZ
DE
BORSEC

Regele apelor minerale.

Direcția comercială:

CLUJ
str. Memorandului 8
(Casa Tischler)

Reprezentanța pt. vechiul regat:

BUCUREȘTI
Strada Carol No. 25

Jucați
la LOTERIA PRESEI

Lysiform

Cel mai bun desinfectant

Ciorapii SĂNDOR sunt cei mai buni! CLUJ, Piața Unirii 9

Un expozeu obiectiv

Situația economică a Europei

Tara cea mai infloritoare, e Cehoslovacia. — Celelalte state în criză. — Despre România nu se spune nimic.

În consiliul Camerei internaționale de Industrie și Comerț dela Paris, d. Walter Leaf, președintele acestei Camere, a făcut un magistral expozeu al situației generale economice din Europa. Regretând că nu s'a făcut, în acest raport, nicio mențiune despre situația României, — deși ne-ar fi interesat să vedem cum o privește străinătatea, — vom reproduce și noi câteva pasagii. E cea mai bună orientare asupra stărilor economice internaționale de astăzi.

D. Walter Leaf a luat ca normă, în clasarea diferitelor rapoarte, situația monetară a diferitelor țări. A examinat în primul rând situația din țările unde moneda este depreciată și unde stabilirea monetară este o întă propusă, dar încă nerealizată.

Țările acestea, a arătat d. Walter Leaf, prin diferența dintre puterea de cumpărare a monedei în interior și în exterior, constituie o piață cu prețuri prea puțin urcate pentru țările străine, dar sunt, din contra, dezavantajate când ele însile fac cumpărături în străinătate. Astfel, comerțul lor de export beneficiază de o primă, dar comerțul de import este handicapat. Însă, în același timp, prețurile interne au o tendință neîntreruptă de urcare, reducând astfel marginea beneficiului, plasamentele de capital în interior se fac cu greu, căci capitalul riscă o posibilă depreciere a capitalului său, în favoarea împrumutatului.

Belgia - tendință favorabilă

D. Walter Leaf a examinat mai întâi situația din Belgia. Situația economică a acestei țări poate fi socotită satisfăcătoare, dacă ținem seama de numeroasele piedici ivite în ultimul an. Industria cărbunelui, după o scădere serioasă, s'a stabilizat. Producția din 1925 este aproape egală celeia din 1924. Producția fierului și oțelului a fost lovită de o grevă care a redus-o simțitor. Comerțul textilelor și-a revenit.

Cât privește șomajul, cifra actuală este de 5,1 la sută față de 6,1 la sută în Ianuarie. Costul vieții s'a urcat constant, indexul scumpețe trecând dela 532 în Mai la 525 în Septembrie, față de o medie de 500 în 1924. Eforturi viguroase s'au făcut pentru stabilizarea schimbului. Balanța comercială indică o tendință favorabilă. Deficitul balanței lunare a scăzut dela 300 milioane franci în 1924 la 250 milioane în 1925.

Italia: același lucru

Cam la fel se prezintă raportul comitetului național italian. Situația este arătată ca fiind destul de satisfăcătoare, cu toată deprecierea monedei care a fost o sursă serioasă de neliniște.

Rendementul agriculturii a fost relativ bun. Industria, în toate ramurile, a dat rezultate satisfăc-

toare. Șomajul a fost considerabil redus, numărul celor fără lucru scăzând dela 155.000 în Ianuarie la 75.000 la 31 August. Emigrarea s'a micșorat simțitor.

Balanța comercială este defavorabilă. Deficitul pe primele 7 luni ale anului 1925 este de 2.927 milioane lire. Costul vieții și indicele de en-gros este în urcare. Prețurile la en-gros depășesc cu 25 la sută cele din 1924, indexul vieții era de 13,663 în Iulie față de 127,2 în perioada corespunzătoare din 1924.

Bugetul pare echilibrat în mod permanent; circulația fiduciară a celor trei bănci de emisiune a sporit încă cu un miliard de lire în primele șase luni ale anului.

Franta: balanța comercială favorabilă

Raportul francez prezintă un deosebit interes în momentele de față. Comerțul francez a beneficiat în plin de stimulentele artificiale care a fost dat astfel exportului. Nu numai că n'a suferit de șomaj, dar a importat mâna de lucru străină. Balanța comercială este hotărât favorabilă. Excedentul pe primele șapte luni este de 3.238 milioane franci.

Dar raportul atrage atenția asupra faptului că excedentul exportului este în mare parte datorit micșorării importului de materii prime. Comerțul francez a trăit din stocurile de materii prime acumulate de mai înainte și pare că se apropie momentul când această situație va înceta. Iată ce va contribui să schimbe caracterul actual al balanței sale comerciale.

Polonia: zlotul-aur n'a reușit

D. Walter Leaf a trecut apoi la țările din Europa Centrală.

A început cu Polonia. După cum se știe moneda poloneză în 1925 a fost restabilită pe baza zlotului de aur și guvernul polonez s'a străduit să mențină paritatea aur. Se pare însă că această efortare a fost prea grea, căci zlotul este foarte depreciat. Din pricina dispariției monedei vechi s'a ivit o serioasă lipsă de capital flotant și lipsa de credit comercial care l-a urmat a jenat în mod considerabil producția normală. Balanța comercială a fost defavorabilă în primele luni ale anului și nevoia de a plăti excedentul importățiunilor a dat naștere unei serioase scăderi a schimbului. S'au luat măsuri pentru remedierea acestei situații prohibindu-se importanțiunile și în acest mod, excedentul nefavorabil al balanței comerciale a scăzut în mod considerabil. În Mai importanțiunile au fost de 185.6 milioane zloti, iar exportanțiunile de 105.9 milioane. În August importanțiunile au fost numai de 116,4 pe când exportanțiunile au fost de 104,4 așa că, în acest interval de timp, balanța defavorabilă a scăzut dela 85 la 12 milioane. To-

tuși, schimbul a continuat să scadă în Iulie. dolarul era cotate 5,18 în devize și 6,10 în hârtie. Guvernul a luat măsuri pentru a face față crizei financiare, dar prima nevoie pentru Polonia, era, după raportul Comitetului național să obțină credite prin împrumuturi străine. În răstimp, industria este strivită de taxe de dobânzi prea urcate. Scontul e de 12 la sută, pe când împrumuturile pe valori de Stat produc 14 la sută. Numărul muncitorilor fără lucru care la 3 Ianuarie era de 163.080 a fost la jumalatea-lunei Octombrie de 191.000.

Austria: moneda e stabilizată

Vecina poloniei, Austria, a trecut prin o criză asemănătoare. A învins-o cu ajutorul Ligei Națiunilor. Excedentul bugetar pe anul acesta este de 35,64 milioane, față de 20,4 pe anul trecut. Moneda este stabilizată, hârtie în circulație acoperită în aur până la 65 la sută. Scontul oficial a scăzut dela 15 la sută la 9 la sută, dar dobânzile private se mențin încă ridicate, la 15 la sută, reprezentând o sarcină considerabilă pentru producători. Deasemenea o piedică pentru comerțul Austriei este politica statelor succesore. Șomajul este în creștere și în proporție cu populația nu prea departe de cifra șomajurilor din Anglia.

Criza din Germania

Situația Germaniei se aseamănă în unele privințe cu a Austriei. Ca și Austria ea a obținut un împrumut internațional pentru stabilizarea monedei, dar devalorizarea complexă a mărcii vechi a produs o reducere considerabilă a capitalului particular și cu tot importul considerabil de capitaluri străine, comerțul suferă încă de dobânzile urcate. Condițiunile interne nu par a fi stabilizate. Și nici exportul n'a atins o sporire însemnată, așa cum e necesar pentru executarea planului Dawes.

Prosperitatea Cehoslovaciei

Cehoslovacia este o insulă economică în Europa Centrală și situația ei este unică în lume. După o perioadă de deflație parțială. Cehoslovacia și-a stabilitat, cu mare succes, moneda, dar la un nivel mult inferior parității aurului, grație resurselor ei naturale și industrilor organizate balanța exportățiunilor și importanțiunilor îi e favorabilă. În cursul primelor 7 luni ale acestui an, balanța comercială favorabilă a fost de 1.394 milioane de coroane, față de 651 milioane pentru aceeași perioadă din 1924. Creditele comerciale sunt mari și șomajul e redus. Comerțul de textile pare activ. Se poate spune că țara este într-o stare de prosperitate absolut excepțională pe continent.

Cine dorește să cumpere porțelan, sobe de teracotă și cărămizi refractare bune și ieftine să viziteze magazinul fabricii

„IRIS“

din CLUJ, C. Reg. Ferdinand 36—38, (Palatul Băncii Agrare)

MIHAI RUSZ

ȘI

FIUL

Industrie de lemne

LUGOJ, BANAT

Plăți de Scaune din furnire, incleiate și presate hidraulic. Diferite ornamente și gravori. Marfă de furnia pentru ambalaj. Scaune de șezut pentru closete din furnir presat hidr.

Cele mai elegante blănuri

Telefon 12-12

Confecțiuni de ultima modă

MARE ASORTIMENT DE RAGLANE, ȘI HAINE DE BĂRBATI ȘI COPII LA

M. Neumann

CLUJ Piața Unirii 14.

Cronica teatrală

prăbușirea, piesă în 4 acte de d. Ion Peretz

A făcut bine d. Zaharia Bârsan, directorul Teatrului Național din Cluj, când s'a hotărât să reprezinte „Prăbușirea” dlui I. Peretz fără să mai aștepte, ca altă dată, consacarea ei pe o scenă din Capitală. A săvârșit astfel un frumos gest de inițiativă proprie față de literatură dramatică originală, curmând o neînțeleasă tradiție, care face din teatrele din provincie niște tributare ale repertoriului bucureștean.

„Prăbușirea” a înfruntat deci lumina rampei și sufragiile publicului pentru întâia oară la Cluj, deși piesa se va reprezenta în această stagiune pe scena altor două teatre: la București și la Iași. Ni s'a dat astfel prilejul să asistăm la o premieră adevărată. Reușita reprezentației a trecut dincolo de hotarul preocupărilor locale trezind un interes literar general.

În modul acesta, excelenta companie de artiști ai Teatrului Național din Cluj, care poate sta alături de orice altă trupă din țară, își poate da măsura adevărată a posibilităților ei de interpretare. E un nou aspect al rostului teatrelor din provincie, care nu trebuie să se mulțumească a copia ceea ce au făcut alții, ei au datoria de a îndrăzni să pășească pe propriile lor drumuri, trăind propria lor viață și culegând propriile lor succese. Începutul a fost promițător.

Drama dlui Ion Peretz, deși cu unele lungimi și repetiții neîndemnatice din punct de vedere al meșteșugului de a construi o piesă de teatru, se ține bine în picioare. Subiectul nu e deloc banal și personagiile trăiesc o existență reală. În esență, „Prăbușirea” e o dramă a geloziei. Conflictul, însă, e interesant și nou. Se zice, că ar fi fost scos dintr-o întâmplare petrecută în adevăr. Iată tema piesei. Radu Socoleanu, un descendent scăpat dintr-o veche familie boerească, bărbat frumos, elegant și lipsit de orice scrupul, e încurcat într-o afacere financiară, cam urâtă, care vine în cercetarea lui Grigore Arcuda, dar știe bine că severul magistrat nu se va lăsa influențat de această împrejurare și va ordona arestarea sa. Prin urmare, încearcă alte mijloace ca să scape. În calitatea sa de don juan irezistibil, începe prin a face curte dnei Maria Arcuda, soția lui Grigore, pentru a o face pe această să intervină în favoarea lui. Nu reușește. Recurge atunci la un alt mijloc. Sustrage două scrisori, trimise de Maria Arcuda sorei lui Radu Socoleanu, și profitând de faptul că din textul scrisorilor nu se poate deduce dacă sunt sau nu adresate unei femei, le închie în biroul său, ca să fie găsite la perchezitie. Apoi, pentru a fi și mai sigur de efectul stratagemii sale, trece în registrul unde ținea contabilitatea femeilor care i-au cedat și numele Mariei Arcuda. Bărbatul acesteia, însărcinat cu cercetarea hârtiilor lui Radu Socoleanu, dă peste cele două scrisori și peste însemnarea din registrul, crede că soția lui e vinovată, o gonește, și, pentru a nu se zice că arestează pe Radu Socoleanu ca să se răsbune, lasă pe seamă altui ju-

decător anchetarea afacerii în care e implicat acesta, Nici Radu Socoleanu nu urmărea altceva. Scăpat din mâinile lui Grigore Arcuda învârtește lucrurile astfel încât e găsit nevinovat, Odată liber, se simte dator să îndrepte ce a stricat. Într-o convorbire cu Grigore Arcuda îi spune acestuia adevărul, dovedindu-i că Maria e nevinovată. La început, Grigore Arcuda se lasă convins și-i rechemă soția acasă. Dar e înzadar: Gelozia l'a mușcat odată de inimă, îndoiala îl muncește mereu, fericirea sfărâmată nu se mai poate reconstitui, Chinuită din nou, pentru aceeaș greșală pe care n'o săvârșise, femeia vede iadul care o așteaptă alături de soțul ei, și pleacă pentru totdeauna.

Acestea este cuprinsul „Prăbușirii”. Piesa, totodată cu oarecari stângăcii neînsemnate, a plăcut publicului și autorul, care se află în sală, a fost călduros aplaudat și chemat la rampă.

Interpretarea a fost mai mult decât multumitoare. Dna Olimpia Bârsan a jucat rolul principal cu multă sobrietate și eleganță, redând scena finală cu puternice accente dramatice. D. Neamțu-Ottonel a scos minunat în evidență cinismul lui Radu Socoleanu. Cu destulă prestanță d. N. Dimitriu un rolul lui Grigore Arcuda. În donă roluri secundare, dnele Stanca Alexandrescu și Silvia Hodoș au fost pline de grație și de vioiciune, salvând nota veselă a piesei. Mai reușit ca de obicei d. Al. Șerban.

Un admirabil decor în actul al doilea: biroul avocatului Vintș.

Domnul dclă ora 8.

ATENȚIUNE!
Reclama făcută în ziarul „ARDEALUL” este cea mai eficientă.

Deficitul căilor ferate

Ocupându-se de situația bugetară a căilor noastre ferate, al cărui deficit se ridică la suma de 2 miliarde. *Neamul Românesc* ne dă următoarele amănunte:

„Pentru a se acoperi diferența de două miliarde dintre venituri și cheltuieli, Consiliul de administrație al c. f. r. a propus sporirea tarifelor de transport cu o colă variind între 50 și 100 la sută. D. Vintilă Brătianu s'a opus amenințând că va modifica bugetul în comisia bugetară. D. Pretorian, directorul general al căilor ferate a comunicat ministerului de finanțe că e gata să renunțe la orice sporire de tarife, dacă i se va indica sursa din care să poată acoperi deficitul de două miliarde, — precum și sporul ce va trebui să se acorde salariilor funcționarilor. D. Vintilă Brătianu negăsind soluția cerută, a sfârșit prin a consimți la majorarea tarifelor.”

Ziarul nostru aduce unele precizări în această privință, pe care le publicăm în altă parte.

Mă mut la Calca Reg. Ferdinand 6

Serviciu de ceai pt. 6 pers. din Karlsbad	Lei 420.—
Serviciu sandwich	380.—
Păreche de cești din „Karlsbad”	25.—
Serviciu de pahare șlefuite pt. 6 pers.	345.—
Serviciu de compot, șlefuit	117.—
Pahar de apă șlefuit	5.50
Pahar de vin	4.50
Cuștă din alpaca „Sölingen”	75.—
Furculiță sau lingură din alpaca	45.—
Linguriță pt. cafea din alpaca	25.—

Vase japoneze veritabile dela Lei 60.--în sus, Serviciuri de sticlă belgiene și franceze, tacâmuri din argint, rame pt. tablouri, vase suferitoare-de foc din Karlsbad, serviciuri de spalat din faianță engleză, candelabre pt. curent electric.

Toate vasele pt. restaurante și cafenele pe !! prețuri reduse !!

FISCHER
CLUJ

ULTIMA SĂPTĂMÂNĂ

Telegram: Béppgyár
TELEFON: 148.

Turnătorie de Fier și Fabrica de mașini din Cluj, S. A. Str. CHINTĂULUI 18 (fost Kajántói-ut 68)

Fontă, țevi de preslune, minghinele paralele, potcoave de cizme, colți depotcoave, transmisiuni.

PIAȚA ECONOMICĂ ȘI FINANCIARĂ

Cereale

Grâu: 87.000 lei vag.
Porumb: 65.000 lei vag.
Orz: 57.000 lei vag.
Ovăș: 65.000 lei vag.
Săcară: 68.000 lei vag.

Vite

Vite 20—22
Porci 32—46
Vițel de lapte 30

Petrol și derivate

Prețurile au fost:

Țițeiul cotează 28.100—28.300 lei wagonul de Buștenari și Băicoiu ușor și 22.900—23.000 lei, cel de Moreni neparafinos.

Benzina ușoară e cerută la 10.20 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 10.30 lei kgr.

Benzina grea e cerută la 7.10 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 7.15 lei kgr.

Petrolul lampant este cerut la 2.90 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferit la 3.00 lei kgr.

Motorina este cerută la 1.90 lei lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 2.— lei kgr.

Păcura este cerută la 1.50 lei kgr. loco fabrică fără taxe și oferită la 1.55 kgr.

Oleiurile CFR. se găsesc la 5.15 lei kgr. loco fabrică fără taxe.

Oleiul regal e cerut la 7.30 lei kgr. loco fabrică fără taxe, OO a 8.30 lei kgr. și cel OOO la 11.20 lei kgr. loco fabrică fără taxe.

Fierărie

Cositor lei 325—335.
Compoziție dela 10 la 80 la sută, conținut garantat de cositor lei 46—285.

Plumb lei 44—48.

Zinc lei 44—55.

Antimoniu lei 90.

Aramă lei 105—125.

Alamă lei dela 103—130.

Tablă neagră dela 05—130 mp. lei 21—14.—

Tablă neagră de acoperiș dela Nr. 16—Nr. 22 lei 21—50.

Tablă galvanizată dela Nr. 18—Nr. 22 lei 30—32 pe kgr.

Tablă albă dela 90 libre la 216 lei 1500—3350.

Fer: în bare lei 10—60.

„ beton lei 10—60

„ cornier lei 10—70

„ balot 12.50

Tevi de gaz: negre dela 24—300 lei.

Tevi galvanizate ca mai sus, cu 40 la sută adaus.

Spirtoase

Spirit engros 46—50 lei.
Vin 17—35 lei.

Manufactură și Textile

Zefir m. lei 30—200
Balist m. lei 30—70.
Mătasă m. lei 480—1200.
Pânză m. lei 28—80.
Ciorapi de bumbac lei 20—25.
Ciorapi de ață lei 70—80.
Ciorapi de fidecos lei 85—150.
Mănuși de ață lei 30—100.

Coloniale

Cafea Rio 118—120.
„ Maragojip 240—50.
„ Salvador 185—90.
„ Portorico 165—170.
Orez Rangoon 22—50.
„ Japonez 28.—
Cacao Corf. 72.
Lămâi per ladă 850
Ceai Moning 130, O. P. 220—30.
Migdale 195—220.
Zăhăr 27—30.
Piper 98.
Scorțișoară 76.
Alune 185—195

Furaje

Fân 250—220.
Lucernă 240.
Pae 80—100.

Pielărie

Talpa I-a lei 155—165
Talpa II-a lei 140—135.
Crupon I-a lei 195—220.
Crupon II-a lei 145—205.
Gatur 100—135
Porle 90—130.
Porle englez 155—180.
Box negru I-a 80—90.
Box negru II-a 60—70.
Box color I a 110—120.
Box color II-a 70—90.
Chevreaux 70—100.
„ lac 110—125

Chimicale

Salicil 230—50.
Glicerină 125.
Formalin 85.
Naftalin 24—26.
Accid carbonic 68—72.
Chinină sulfurică 5000.
Stearină 85.
Parafină 50.
Ceresină 70—75.
Sare bismut 1200—1400.
Vaselină albă 85.
„ galbenă 45.
„ albă americană 110
„ galbenă americană 70.

BURSA

Valutelor la Zürich
14. Nov. deschidere.

Franci francezi	2095
Franci belgieni	—
Lire sterline	2515
Lire italiene	2095
Dolari	518 ³ / ₄
Reichsmark	123—56
Franci elvețieni	—
Coroane cehe	1537 ¹ / ₂
Coroane ungare	72.70
Shillingi	—
Drahme	—
Dinari	920
Lire otomane	—
Zloti	—
Lei	242 ¹ / ₂
Napoleoni	—
Marca Pol.	81. ¹ / ₂
Pesetas	—

Dărerile altora

— Spiciuri din presa românească —

Restrângerea creditului

Vorbind de criza monetară, *Adevărul* arată că aceasta nu e decât unul din aspectele crizei generale prin care trecem:

„Dar realitatea este că nu avem numai o criză monetară, ci avem o criză economică și financiară, agravată de criza monetară care amenință tot mai mult să dea celei financiare, proporții catastrofale. În acelaș timp este adevărat că dacă s'ar reduce proporțiile crizei monetare, cea economică și financiară s'ar prezenta sub un aspect mai puțin grav și alarmant. Remediul crizei economice și financiare stă în alimenarea cu capital, posibilitatea acestei alimentări în transformarea în numerar a bunurilor imobile și a efectelor, creditului. Remedierea crizei monetare ar fi deci o remediere eficace și a celei generale. Politica d-lui Vinilă Brătianu însă urmată orbește de Banca Națională, face cu neputință o asemenea acțiune. Este imposibil ca o circulațiune de chiar 21 miliarde lei hârtie, ceiace face 21 milioane lire sterline sau 525 milioane lei aur. adecă o circulație mai mică decât cea de care a avut nevoie România Mică, să satisfacă nevoile comerțului, industriei, agriculturii, statului, într'o Românie nespus de mare și cu o viață economică nespus mai vastă.”

Scrisorile recomandate

Direcțiunea generală a P. T. T. a luat următoarele dispozițiuni cari trebuiesc ținute în seamă de expeditorii scrisorilor recomandate depuse la oficiile poștale:

Correspondențele recomandate trebuiesc bine condiționate, plicurile confecționate din o hârtie mai rezistentă, pentru a nu se deteriora în timpul transportului.

Plicurile să fie pe cât posibil mai curate, să nu prezinte urme de regumare, pentru a nu se da naștere la cercetări zadarnice, din partea organelor poștale.

Mărcile să se aplice în tot deauna pe față în partea stângă, iar nu pe verso, cum se obișnuieșe de cea mai mare parte de depunători. Aplicarea mărcilor pe locul arătat mai sus, înlesnește foarte mult, obliterarea lor de către funcționarii respectivi.

Numele, pronumele și ori ce alte indicațiuni precum și destinația să se scrie pe cât se poate de vizibil, iar pe verso corespondenței să se noteze adresa expeditorului ca în caz de înapoieri să se poată remite fără întârziere celor în drept.

Dr. OD. APOSTOL

Medic de spital

Interne - Venerice

Consultă de la 2—6

în str. David F. 10.

ELEONORA SZILÁGYI S. A.

Fabrică autorizată pentru producerea de liqueururi, romuri și cognac, și

Prima Fabrică Româna de șampanie CLUJ.

PRODUCE:

tot soiul de liqueururi, romuri, cognac și punchuri de prima calitate și igienice autorizate prin legea sanitară.

Șampaniile excelente „Favorit“-sec, „Demi“-sec, „Extra“-sec și „Femina“.

Pivnițele societății sunt aprovizionate cu vinuri provenite din cele mai renumi podgorii aredelenești, din vechiul Regat și podgoriile Aradului.

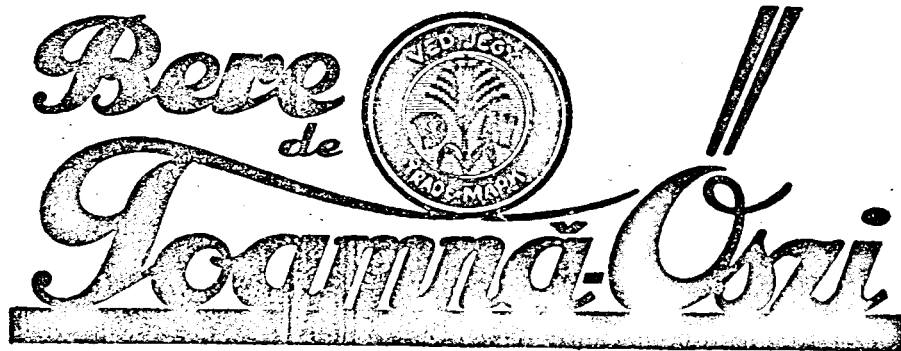
Specialități: „Rózsamáli“, Șom-dulce (Corniță), Rizling-dulce, Călugărul sur și vinuri de „Asszu“.

Biroul central, pivnițele și fabrica de șampanie se află în CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 103.

Filiala: în REGHINUL-SĂSESC. (Casă proprie.)

9—52

!!! ZILNIC PROASPĂTĂ !!!

DREHER-HAGGENMACHER

EXTRA-SPECIAL

Se află în restaurantul din CALEA REG. FERDINAND 70, proprietatea lui Desideriu Mezei

Asigurările Sociale

Noul proiect de lege. — Nemulțumiri. — Un contra-proiect al patronilor.

Cititorii nostri cunosc, desigur, lupta intransigentă ce duc organizațiile patronale și muncitorești de ani de zile pentru autonomia Asigurărilor Sociale, cea mai de seamă instituție socială din țară. Primul proiect de lege asupra Asigurărilor sociale întocmit de actualul guvern conținea greșeli grave și dispozițiuni cari excludeau pe patroni și muncitori dela controlul administrării acestei instituții susținută numai prin contribuția lor. Prin lupte îndârjite și cereri stăruitoare, patronii au reușit să împiedece votarea acestui proiect de către Cameră și să facă ca el să fie prelucrat pentru a se elimina mulțele greșeli ce conținea.

În noul proiect prelucrat, s'au făcut, nici vorbă, un le îndreptări dintre cari câteva nu de puțină însemnătate. Așa de pildă în consiliile de conducere de pe lângă Casele Cercuale, în cari, după vechiul proiect numărul funcționarilor de stat delegați întrecea pe cel al patronilor și muncitorilor, s'a asigurat prin noul proiect paritatea, patronii și muncitorii având a-igurate atâtea locuri ca și funcționarii delegații din partea statului.

Modificările făcute, însă sunt de parte de a mulțumi pe patroni, cari într'o ședință a Uniunii Generale a Industriașilor din România, au hotărât unanim să întocmească ei un contra-proiect care să asigure deplina autonomie administrativă a asigurărilor sociale. În acest contra-proiect patronii vor arăta că instituția asigurărilor sociale așa cum voește guvernul să o legifereze prin noul proiect modificat nu este decât o organizație de stat în care consiliile

de conducere, la căror activitate pot lua parte în anumită măsură și patronii, nu sunt decât simple organe de control. Acest sistem este un vădit regr s chiar față cu situația actuală. Patronii vor pretinde ca Casele Cercuale să fie recunoscute ca persoane juridice independente cari să fie administrate de funcționari numiți și conduși de patroni și muncitori ca unii cari susțin prin contribuțiile lor această instituție. Activitatea acestor funcționari să fie supraveghiată de consiliul superior și consiliile de conducere cari la rândul lor să fie controlate de un organ de stat superior plătit din visteria statului.

Patronii justifică această pretenție alor cu faptul că noul proiect prevede pentru asigurările sociale un buget de 3 miliarde lei care va fi compus numai din cotizațiile plătite de patroni și muncitori, ori în acest caz ei sunt în primul rând chemați să administreze averea unei instituții susținută numai prin puterile lor.

După cum ni-se anunță din București noul proiect de lege despre care am vorbit mai sus, va fi supus camerei în actuală sesiune parlamentară.

La timpul său vom anunța rezultatul acțiunii întreprinsă de patroni.

INFORMAȚII

— Transportul sfeclei de zahăr pe c. f. r. se face anul acesta în condiții destul de mulțumitoare. Astfel până la 1 Noembrie s'au transportat 27.199 vagoane de sfecă, rămânând a mai fi exportate 71.812 vagoane.

— Odată cu intrarea în vigoare a noiei legi pentru organizarea și exploatarea căilor ferate, fiind necesar a se face inventarierea întregii averi mobile și imobile a acestei administrații, direcțiunea generală a dat ordin să se restrângă și să se înainteze până la 1 Decembrie 1925, acelei direcțiuni, toate datele necesare cu privire la serviciile, de aeliere întreținere, mișcare și tracțiune. Aceste date vor fi astfel întocmite, ca prin coordonare și totalizarea lor să obină situația generală a averii c. f. r., pe care aceasta ar avea-o la 31 Decembrie 1925.

— Siguranța generală din Cluj, făcând o descindere la dl Iosif Szilagy, consulul maghiar, a găsit un birou clandestin de informațiuni.

Szilagy avea angajat în serviciul său pe un fost locotenent de infanterie Ciudin prin mijlocirea căruia a făcut cu-

noștință cu căpitanul Ionescu dela Cercul de Recrutare al Corpului 6 armată. Impreună au făcut afaceri de lăsare la vatră.

La perchezitia făcută la Szilagy, s'au găsit: arme, cartușe, pașapoarte false, buletine de indentitate etc.

Szilagy avea legături cu Budapesta.

Au fost arestați: Iosif Szilagy, căp. Ionescu, ajutorul de sublocotenent Vicar Grigore și Antal Mikloș.

— Intrucât numeroși indivizi trec din România în Ungaria, cu bilete pentru muncile agricole, eliberate conform înțelegerii pentru o zonă de 10 km., apoi depășesc această zonă, călătorind chiar la Budapesta fără pașaport, guvernul ungar a luat măsuri restrictive. Organele de frontieră au fost somate să nu mai admită trecerea în Ungaria decât persoanelor cari vor dovedi cu acte și cu garanția locuitorilor din comunele limitrofe, că într'adevăr au pământuri în zona de frontieră și trec în scopul muncilor agricole.

Conferința dela Arad

— Simplificarea formalităților dela graniță —

Marți 17 Noembrie se va întruni la Arad conferința comună a delegațiilor căilor ferate române și maghiare.

Se vor discuta diferite chestiuni de amărut privitoare la formalitățile de trecere a frontierei dintre România și Ungaria. E vorba să se ajungă, prin bună învoială, la o simplificare a acestor formalități, în deosebi a celor de vamă și poliție.

Cele două guverne au căzut de acord să caute împreună anumite modalități, pentru a se reduce timpul parcurs de trenurile cari vin din Ungaria și a celor cari trec în Ungaria. La această conferință vor lua parte și reprezentanți ai poliției de siguranță și de vamă din România și Ungaria.

Formalitățile de vamă și poliție cari se îndeplinesc acum la punctele de frontieră, oprind pe loc trenurile un timp destul de lung, se vor efectua pe viitor chiar în timpul mersului trenurilor, și anume între stația cea mai apropiată și punctul de graniță fixat de comisiune.

Este de mirat

că d'voastră nu aveți încă cunoștința că la noi puteți cumpăra

IEFTIN

și bine tot felul de obiecte pt. aranjamentul bucătăriei și pt. cadouri, tacâmuri, etc. precum.

Vase smălțuite.

Din prețurile de mai jos vă puteți convinge,

Pahar pt. apă, tare, dublu dela L 4.40
Farfuri de porț. „ L 18

Pentru

Service pt. compot, porț. veritabil de Karlsbad dela L 156

Service pentru poame și prăjituri, porț. veritabil dela L 150

Serv. de ciau și mocca, porțelan veritabil. dela L 280

Serv. de masă, 26 buc. porț. verit. de Karls. dela L 1250

pers.

1 păr. ulcele cu farfuri e, porțelan veritabil, semi-tare, dela L 20

Prețurile de mai sus sunt valabile numai 14 zile.

MOSKOVITS & CO.

CLUJ.

Cal. Reg. Ferdinand 23.

Un incident nejustificat la Cinematograful „Urania“

Pentru ce s'a întrerupt curentul electric

Miercuri seara, pela orele 7 jumătate, publicul care se găsea în cinematograful „Urania“ a rămas câteva momente pe întuneric. Interesându-ne să aflăm cauza adevărată a acestei întreruperi, am văzut o mulțime de lume adunată la un capăt al podului de peste Someș. Printre cei aflați acolo era un gardist care păzea, supraveghiat de doi subcomisari, niște lucrători dela Uzina electrică, cu o scară, cari lucrau pe stâlpul ce se găsește chiar lângă transformatorul din fața farmaciei Someș.

Întrebând pe însusi directorul Uzinelor electrice și pe d. inginer Caba dela Uzină, cari să găseau la fața locului împreună cu d-nii Fabius și Lepădatu, am aflat că din cauza supra încărcării aceluia transformator unul din firele electrice se înroșise în așa fel încât amenința să cadă. Pentru a se restabili starea normală a transformatorului a fost nevoie să se întrerupă curentul pentru câte va minute. Dar publicul, pasionat de piesa ce se reproducea pe pânza cinematografului „Urania“, alarmat de întuneric, a început să striga contra dlui inginer Roată, directorul Uzinelor electrice, răspândind svonul că acesta ar fi venit să ceară o loje, iar directorul cinematografului, care nu înțelege românește de loc, l'ar fi refuzat. Adevărul e, că d. inginer Roată la prevenit că se va întrerupe curentul pentru reparațiunea mai sus arătată, însă ne înțelegând românește directorul „Urania“ a interpretat această întrerupere de curent ca o răzbuinare.

APEL

Către On. abonații Uzinelor Electrice Cluj. Intreaga populație a orașului Cluj cunoscând indeajuns greutatea Uzinelor Electrice în timpul ernei, cauzată din lipsa de apă, Direcțiunea Uzinelor Electrice este nevoită a împune On. consumatorilor să respecte strict următoarele condițiuni:

Conform § 7 din contractul pentru luminație în paușal, respectiv § 3 pentru luminația cu contor, nimeni nu are voie a mări consumația curentului electric fără aprobarea Direcțiunei Uzinelor Electrice. Toți acei consumenți cari au sporit numărul de becuri fără aprobare, sunt rugați a cere aprobarea pentru sporire, iar până la aprobare sunt obligați — conform § 9 respectiv 10 din contract — se restabilească starea anterioară, iar la caz contrar, conform regulamentului, la facerea controlului fiecărui consumator, vom aplica regulamentul, cu cea mai mare siriectă, întrerupându-se imediat furnizarea de curent acolo unde se vor constata abateri.

Deasemeni sunt incunoștăți și Dnii proprietari de motoare, să respecte calendarul de limitare, căci în caz contrar v'am fi nevoiți, acelor care'l vor depăși ale retrage dreptul de folosire a curentului.

Direcțiunea Uzinelor Electrice face acest apel chiar și la acei abonați cari n'au sporit iluminația cu rugămintea de a face cât mai mare economie în consumația curentului pentru a putea trece mai ușor perioada critică de iarnă.

Respectarea acestor condițiuni este în avantajul On. consumatori, intrucât Uzinele vor putea da o luminație regulată cu o tensiune mai bună și nu vor fi expuși la întreruperile de curent așa de dese ca în anul trecut. Directorul Uzinelor

Inginer Roată s. s.

Sticlărie și porțelan

geamantane pentru călătorie și gente de piele pentru doamne, mai ieftin cumpărați în

Magazinul „PARISIEN“ Cluj, Calea Reg. Ferdinand 12.